
• **ŠTÚDIE A ANALÝZY** •

DOI: <https://doi.org/10.31577/SPS.2020-2.1>

RADOSLAVA BRHLÍKOVÁ

Katedra politológie a euroázijských štúdií, Filozofická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Nitra, Slovenská republika

**Bilaterálne dohody o obrannej spolupráci –
dohoda medzi Slovenskom a USA¹**
BILATERAL AGREEMENTS ON DEFENCE
COOPERATION – AGREEMENT BETWEEN SLOVAKIA
AND THE USA

The paper deals with bilateral agreements on defence cooperation. Such agreements are nothing new in the world. They are approached by different states in different variants and combinations. Based on the analysis of Brandon J. Kinne, this paper analyses and compares bilateral defence cooperation agreements between the USA and Estonia and the USA and the Slovak Republic. The assumption that the agreement with the USA is a vassal agreement rather than an agreement between two equal partners is confirming.

Key words: security, defence cooperation, sovereignty, USA, Slovakia, Estonia

Úvod

Bezpečnostná politika štátu je vo všeobecnosti vnímaná ako ochrana štátnych záujmov. Za tie považujeme hodnoty, ktoré spoločnosť, tvoriaca živý substrát štátu, vyznáva. Tieto hodnoty je potrebné brániť, zachovávať a replikovať. Tvoria podstatu fyzickej, politickej a kultúrnej identity spoločnosti vo vzťahu k vonkajšiemu prostrediu. Musia byť nadradené záujmom tried, vrstiev, skupín, politických strán či menších a etník žijúcich na území daného štátu.² Je to súbor požiadaviek, ktorých naplnenie podmieňuje zachovanie suverenity štátu³.

¹ Príspevok vznikol v rámci riešenia projektu VEGA č. 2/0046/19: Obraz „iného“ v slovenskej politike po roku 1989.

² BRHLÍKOVÁ, Radoslava. *Bezpečnosť ako národnostný záujem v kontexte členstva v Európskej únii*. Nitra : UKF, 2017, s. 69 – 70.

³ KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. Praha : Ekopress, 1997, s. 645.

Práve suverenita ako základná hodnota štátu, chápaná ako nezávislosť štátnej moci od akejkoľvek inej moci, ako Bodinova absolútna a trvalá moc štátu⁴, ktorú je potrebné chrániť, je predmetom tohto príspevku. Na základe teoretického rozboru problematiky dvojstranných zmlúv o obrannej spolupráci Brendona J. Kinneho⁵ sa pokúsime analyzovať a vyhodnotiť ponúkanú bilaterálnu zmluvu o obrannej spolupráci medzi USA a Slovenskom. Keďže však oficiálna kópia pre verejnosť nie je k dispozícii, jej uniknutú verziu si porovnáme s podobnou zmluvou medzi USA a Estónskom, ktorá bola najskôr verejne dostupná na webovskej stránke estónskej vlády, dnes je dostupná na stránke vlády americkej.⁶

V prvej časti práce predstavíme rozbor Brendona J. Kinneho *Defense Cooperation Agreements and the Emergence of a Global Security Network*, ktorý bol publikovaný v časopise *International Organization* v roku 2018. Na základe tohto rozboru definujeme základné charakteristiky dvojstranných zmlúv o obrannej spolupráci (DOS) a tieto budeme aplikovať na nami analyzované dokumenty v druhej časti tejto práce. Vychádzame z predpokladu, že na rozdiel od Kinneho analyzovaných zmlúv a z nich odvodených charakteristík zmluvy, ktoré ponúkla americká vláda tak vláde estónskej, ako aj slovenskej, vykazujú charakteristiky odlišné. Predpokladáme, že v našom prípade ide skôr o oklieštenie suverenity štátu v prospech záujmov USA, ako o dohodu dvoch rovnoprávných partnerov.

1. Dohoda o obrannej spolupráci podľa Kinneho

Je prekvapujúce, že vedecké analýzy a štúdie sa dosiaľ zameriavali na rôzne medzinárodné dohody – najmä obchodné a ľudskoprávne, ale v oblasti bezpečnosti sa tak dialo len v súvislosti s formálnymi vojenskými spojenectvami.⁷ V oblasti bezpečnostnej politiky však pozorujeme, že vlády vytvárajú nové aliancie len zriedka a globálna aliančná štruktúra je už celé desaťročia

⁴ BODIN, Jean. *Six books of the Commonwealth*.

⁵ Brandon J. Kinne je docentom politických vied na University of California v meste Davis, USA. Zameriava sa na výskum politických sietí, medzinárodnú spoluprácu a globálnu bezpečnosť. Publikoval v časopisoch ako *International Organization*, *American Political Science Review*, *Journal of Politics*, *British Journal of Political Science*, *International Studies Quarterly*, *Journal of Conflict Resolution*. Doktorát (PhD.) z politológie získal na Yale University.

⁶ Pozri: Agreement on Defense Cooperation between the Government of the United States of America and the Government of the Republic of Estonia. Dostupné na internete: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/04/17-706.1-Estonia-Defense-TIMS-56237.pdf>

⁷ Pozri napríklad: MORROW, James D. Modeling the Forms of International Cooperation: Distribution versus Information. *International Organization*, Vol. 48 (3), 1994, 387 – 423; LONG, Andrew. G. Defense Pacts and International Trade. *Journal of Peace Research*. Vol. 40 (5), 2003, s. 537 – 552; JUNG, Danielle F. – LAKE, David A. Markets, Hierarchies, and Networks: An Agent-Based Organizational Ecology. *American Journal of Political Science*. Vol. 55 (4), 2011, s. 972 – 990; SANDLER, Todd. The Economic Theory of Alliances: A Survey. *Journal of Conflict Resolution*. Vol. 37 (3), 1993, s.446 – 483; WALT, Stephen M. *The Origins of Alliances*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1987; MRÁZ, Stanislav – POREDOŠ, František – VRŠANSKÝ, Peter. *Medzinárodné právo verejné*. Bratislava : PraFUK, 2003; POTOČNÝ, Miroslav – ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha : C. H. Beck, 2003; WEISSOVÁ, Šárka. *Mezinárodní organizace a režimy*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008.

statická. Vlády však čoraz aktívnejšie pristupujú k podpisom bilaterálnych dohôd o obrannej spolupráci, ktoré – keďže ide o rámcové, a tým pádom flexibilné zmluvy – im umožňujú medzi sebou inštitucionalizovať každodenné obranné vzťahy a uľahčiť rozsiahle činnosti, ako je koordinácia obrannej politiky, spoločný výskum a vývoj, výroba zbraní a obchod so zbraňami či spoločné cvičenia, výcvikové a výmenné programy.

Od roku 1980 bolo vo svete podpísaných takmer 2 000 takýchto dvojstranných dohôd o obrannej spolupráci, napriek tomu sa nestali predmetom akademickej analýzy a odbornej diskusie.⁸ Slovenskú verejnosť vzrušili a vzbudili pohoršenie až prísne utajované úvahy o podpise takejto dohody so Spojenými štátmi americkými, ktoré unikli na verejnosť v roku 2019 a spájali sa s možnosťou dislokácie jednotiek americkej armády na území Slovenska. Akademická diskusia k tejto problematike však neprebehla a ak, tak len vo forme blogov alebo krátkych reakcií, najmä na Facebooku. Ani v zahraničí sa tejto problematike do roku 2018 nikto nevenoval,⁹ hoci napriek rôznym záväzkom v rôznych ekonomických, bezpečnostných a obranných alianciách nie sú bilaterálne dohody o spolupráci v rámci medzištátnych vzťahov ničím výnimočným, a práve dohody o obrannej spolupráci (DOS) sú najčastejšou formou takýchto vzťahov.¹⁰ DOS medzi signatármi ustanovujú široké právne rámce zamerané na obranu. Ich cieľom je uľahčovať spoluprácu v oblasti veľmi citlivej na suverenitu štátu, a to pri koordinácii obrannej politiky, výskume a vývoji, vzdelávaní a výcviku, pri organizácii spoločných cvičení, obstarávaní vojenského materiálu a zbraní vo výmene utajovaných skutočností. No skúmaniu a analýze ich obsahu, ich dôsledku a vplyvu na suverenitu štátu a štátne záujmy, ich možným rozsiahlym dosahom na národnú a medzinárodnú bezpečnosť sa pozornosť nevenovala. Len postupne zisťujeme, aké sú dosahy takýchto dohôd na medzinárodné bezpečnostné prostredie.

Prvú rozsiahlejšiu štúdiu o tejto problematike publikoval Brandon J. Kinne v roku 2018 v časopise *International Organization* pod názvom *Defense Cooperation Agreements and the Emergence of a Global Security Network* (v preklade Dohody o obrannej spolupráci a zrodenie globálnej bezpečnostnej siete). V tejto štúdii kombináciou teórie spolupráce a výsledkov analýzy sociálnych sietí konštruje teóriu o sieťovom šírení takýchto dohôd.¹¹ Dôvodom sú podľa neho posuny v globálnom bezpečnostnom prostredí do konca 80. rokov 20. storočia, ktoré vyvolali po takomto type dohôd enormný dopyt. Podľa jeho zistení len USA koncom studenej vojny podpísali dvojstranné dohody o obrannej spolupráci s desiatkami krajín. Za rok 2015 bolo rôznorodými krajinami, ako sú napríklad Indonézia a Turecko, Južná Afrika a Libéria či Argentína

⁸ KINNE, Brandon J. Defense Cooperation Agreements and the Emergence of a Global Security Network. *International Organization* Vol. 72, Fall 2018, s. 799.

⁹ Na základe vlastnej skúsenosti a podľa nášho najlepšieho vedomia môžeme konštatovať, že o tejto téme neexistuje žiadna politologická literatúra a s najväčšou pravdepodobnosťou ani právnická.

¹⁰ WEISSOVÁ, ref. 7.

¹¹ Pozri tiež: NEWMAN, Mark E. J. The Structure and Function of Complex Networks. *SIAM Review*. Vol 45 (2), 2003, s. 167 – 256; FEARON, James D. Bargaining, Enforcement, and International Cooperation. *International Organization*. Vol. 52 (2), 1998, s. 269 – 305.

na a Rusko, podpísaných takmer sto takýchto dohôd.¹² Štáty začali DOS uprednostňovať pred aliančnými záväzkami pre ich vysokú flexibilitu a efektivitu. Používajú ich na modernizáciu svojich ozbrojených síl, na reakciu na spoločné bezpečnostné hrozby, na vytváranie bezpečnostných dáždnikov s rovnako zmýšľajúcimi krajinami. Vytvárajú tak rôznorodú, často nepredvídateľnú, krížovú sieť bezpečnostných vzťahov. DOS často podpisujú medzi sebou aj také krajiny, ktoré k sebe nemajú ani tradične, t. j. historicky, ani geograficky blízko.

Samotný dopyt po týchto dohodách však nevysvetľuje ich šírenie, keďže v tomto špeciálnom prípade musia štáty v záujme spolupráce prekonávať také citlivé otázky ako dilema nedôvery a distribučné konflikty.¹³ Tieto dohody často vyvolávajú kontroverzie, odsudzujúce reakcie a vnútorné politické zemetrasenia, ako to bolo napríklad v roku 1998 v prípade predsedu vlády Slovinska, ktorý čelil obvineniu z vlastizrady po podpise DOS s Izraelom, či v prípade dohody medzi Iránom a Bieloruskom, ktorá vyvolala v roku 2007 silnú reakciu USA a Európskej únie. Pre DOS medzi Gréckom a Arménskom obvinil v roku 1996 hovorca tureckej vlády Grécko z ohrozovania mieru a stability v regióne a z pokusu obklúčiť Turecko a dohoda medzi Austráliou a Indonéziou z roku 1995 sa ukázala taká kontroverzná, že po štyroch rokoch bola zrušená¹⁴.

Čím to je, že tieto dohody sú pre štáty také atraktívne? Podľa Kinneho je to vplyv siete, čo zatráktívňuje ponuku DOS. Sieťovanie vzťahov poskytuje vládam informácie o dôveryhodnosti partnera a o rizikách spojených s asymetrickým rozdelením ziskov.¹⁵ Štáty uprednostňujú podpis DOS, pretože ich podpisuje stále viac štátov. Ako vyplynulo aj z uniknutej diplomatickej korešpondencie, štáty začali tradičné vojenské aliancie vnímať ako archaizmus, nedostatočne reflektujúci súčasné globálne bezpečnostné prostredie. Americkí diplomati hlásili, že francúzska vláda krátko po nástupe Nicolasa Sarkozyho do prezidentského paláca v roku 2007 začala svoje spojenectvo s africkými štátmi považovať za „zjavne absurdné a zastarané“¹⁶, že Francúzsko sa usilovalo „radikálne zmeniť súčasný systém dohôd o obrane“ a nahradiť tradičné postkoloniálne obranné pakty dohodami, ktoré by sa zamerali na „boj proti nedovolenému obchodovaniu a teroristickým činom“, pričom by zároveň povzbudzovali „spoluprácu v oblasti obrany a bezpečnosti a uprednostňovali posilňovanie afrických kapacít na udržiavanie mieru“.¹⁷ Tento posun privítali aj africké štáty a napríklad Komory žiadali „novú dohodu o vojenskej spolupráci s Francúzskom“, ktorá sa nebude zameriavať na tradičné otázky vzájomnej obrany, ale na „výcvikové a vý-

¹² KINNE, ref. 8, s. 800.

¹³ KYDD, Andrew. H. *Trust and Mistrust in International Relations*. Princeton : Princeton University Press, 2005; SNIDAL, Duncan. Coordination Versus Prisoners' Dilemma: Implications for International Cooperation and Regimes. *The American Political Science Review*. Vol. 79 (4), 1985, s. 923 – 942.

¹⁴ KINNE, ref. 8, s. 800.

¹⁵ NEWMAN, ref. 11; JUNG – LAKE, ref. 7.

¹⁶ Zverejnené in: France's Changing Africa Policy: Part I (Background and Outline of the New Policy), Wikileaks: Public Library of US Diplomacy, 1. august 2008.

¹⁷ Zverejnené in: France's Changing Africa Policy: Part III (Military Presence and Other Structural Changes) Wikileaks: Public Library of US Diplomacy, 9. september 2008.

menné programy“.¹⁸ Práve DOS partnerom často poskytujú materiálne výhody, ako sú školenia, účasť na seminároch a cvičeniach, vzájomná výmena študentov či prítomnosť v zahraničných misiách, ako aj zapojenie sa do obchodu so zbraňami či získanie určitej výzbroje.

Podľa Kinneho sú za šírenie DOS po prerušení studenej vojny zodpovedné najmä dva špecifické sieťové vplyvy. Prvým je preferenčné pripojenie a druhým triadické uzavretie. Ich syntézou a pridaním teórie spolupráce sa Kinne pokúša o konštrukciu komplexnej teórie opisujúcej zrod DOS. Sieťové vplyvy majú pôvod v načrtnutom informačnom mechanizme: štáty využívajú väzby DOS iných štátov na získavanie informácií o možných potenciálnych obranných partneroch, čím endogénne podporujú ďalší rast globálnej siete DOS.¹⁹ Exogénne posuny na makroúrovni globálneho bezpečnostného prostredia, zahŕňajúce rozpad Sovietskeho zväzu, pokles hrozby vzniku vojny medzi štátmi (najmä v euroatlantickom priestore) a nárast bezpečnostných hrozieb netradičného charakteru, zvýšili spoločné výhody z obrannej spolupráce, čo viedlo k zvýšeniu dopytu po DOS. Tieto celosystémové trendy sa premietajú do špecifických dyadických vplyvov a štáty používajú DOS na:

- modernizáciu svojich ozbrojených síl a zlepšenie ich obranných kapacít,
- zlepšenie koordinovaných reakcií na bežné bezpečnostné hrozby a
- zosúladenie s komunitami podobne zmýšľajúcich spolupracovníkov.²⁰

Na dyadickej úrovni závisí dopyt po DOS od toho, či si potenciálni partneri môžu navzájom pomáhať pri dosahovaní týchto cieľov. Štáty spolupracujú, aby dosiahli spoločné zisky.²¹ A tieto dohody sú na to ideálne, pretože vo svojej podstate stanovujú dlhodobé inštitucionálne rámce pre bežné dvojstranné vzťahy v oblasti obrany vrátane koordinácie obranných politík, spoločných vojenských cvičení, pracovných výborov a skupín, výmenných pobytov a školení, výskumu a vývoja v oblasti obrany a obstarávania. Keďže ide o rámce, ktoré podpisuje vláda, podrobnosti sa vykonávajú na základe protokolov a vykonávacích právnych predpisov. Takáto flexibilita je výhodná pre obe strany a znamená, že DOS môžu pomôcť zlepšiť tradičné obranné schopnosti štátu a riešiť také netradičné hrozby, ako sú terorizmus, obchodovanie s ľuďmi, pirátstvo či počítačová bezpečnosť a kriminalita. Dôležité je zdôrazniť, že DOS neobsahujú žiadne záväzky týkajúce sa rozpočtu, vzájomnej obrany a neútočenia. Nie sú to aliancie. Na rozdiel od foriem obrannej spolupráce z čias studenej vojny – a tu môžeme hovoriť o Severoatlantickej aliancii – je táto forma zvyčajne vysoko symetrická. Vzájomne zaväzuje signatárov k spoločnému súboru usmernení.

No spoločné zisky sú len časťou celkového obrazu. Stále musíme brať do úvahy informačnú asymetriu. Štátom často chýbajú komplexné a spoľahlivé informácie o partnerovej dôveryhod-

¹⁸ KINNE, ref. 8, s. 805.

¹⁹ KINNE, ref. 8, s. 799.

²⁰ KINNE, ref. 8, s. 801.

²¹ LIPSON, Charles. International Cooperation in Economic and Security Affairs. *World Politics*. Vol. 37 (1), 1984, s. 1 – 23.

nosti a ochote spolupracovať a nie jednostranne partnerov zneužívať.²² A keďže DOS obsahujú aj citlivé informácie o národnej bezpečnosti vrátane prístupu k utajovaným skutočnostiam či informácie o sofistickovaných zbraňových technológiách, otázka dôvery je namieste. Ak si štáty nie sú isté spoľahlivosťou a dôveryhodnosťou partnera, bola by ochota pristupovať k DOS nízka.²³ Pozorujeme však opak.

No i tak môžeme konštatovať, že logika spoločných ziskov dostatočne nevysvetľuje, prečo aj napriek pretrvávajúcej nedôvere a možným distribučným konfliktom štáty k týmto dohodám pristupujú. Kinne je presvedčený, že tým, že vlády DOS zakladajú, odhaľujú stupeň svojej dôveryhodnosti a preferované inštitucionálne vzory pozorovateľom tretích strán²⁴, ktoré následne tento vzor preberajú a replikujú. Táto replikácia prekonáva problém nedôvery v spoluprácu a vytvára priaznivé podmienky pre nové DOS. Na popularitu DOS tak pôsobí vplyv siete – vzťahy medzi jedným párom štátov ovplyvňujú vzťahy medzi ostatnými štátmi. Kinne uvádza dva už vyššie uvedené špecifické typy vplyvu siete, a to preferenčné pripojenie, keď vysoko aktívne štáty, tzv. uzly, v sieti endogénne priťahujú nových partnerov, a triadické ukončenie, keď zmluvné strany DOS zdieľajú prepojenie (vzťah) s rovnakými tretími stranami alebo s tzv. „priateľmi priateľov“ nadväzujú priamu spoluprácu.²⁵ Ide o rovnaký mechanizmus, aký pozorujeme na sociálnych sieťach ako Facebook, Twitter a iných.

Pokiaľ ide o základnú definíciu či charakteristiku týchto dohôd, Kinne o nich tvrdí, že ide o všezahrňajúce dohody, respektíve o dohody o všetkom možnom – od starostlivosti o vojnové cintoríny cez výmenu študentov, spoločné cvičenia až po jadrové materiály a vojenskú kartografiu. Väčšina z nich je zameraná na konkrétne hrozby alebo problémy, ktoré vyplývajú z jedinečných historických skúseností, ako sú vojny, okupácie, zlyhanie štátu či kolonializmus. Ich jednoduchá definícia by znela asi takto: ide o formálne dvojstranné dohody, ktoré vytvárajú inštitucionálne rámce pre rutinnú spoluprácu v oblasti obrany. Obsahujú relatívne symetrické a dlhodobé záväzky pre obe strany s dôrazom na koordináciu hlavných oblastí obrannej politiky a podporu medziľudských kontaktov.²⁶

Na určenie základných charakteristík týchto dohôd môžeme použiť dohodu, uzatvorenú medzi Francúzskom a Indiou v roku 2006, z ktorej dedukujeme, že:

- účelom tejto dohody je podporovať spoluprácu medzi stranami v oblasti obrany a vojenských spôsobilostí, obranného priemyslu, výroby, výskumu a vývoja a obstarávania obranného materiálu;
- táto dohoda vytvára rámec, zameriavajúci sa na všetky činnosti spolupráce, ktoré strany vykonávajú v oblasti obrany;

²² KYDD, ref. 13; SNIDAL, ref. 13; GRIECO, Joseph – POWELL, Robert – SNIDAL, Duncan. The Relative-Gains Problem for International Cooperation. *American Political Science Review*. Vol. 87 (3), 1993, s. 729 – 743.

²³ MORROW, ref. 7.

²⁴ Môžeme hovoriť o tzv. *followeroch* alebo *sledovateľoch*, podobne ako to pozorujeme na sociálnych sieťach.

²⁵ KINNE, ref. 8, s. 802.

²⁶ KINNE, ref. 8, s. 802 – 803

- formy takejto spolupráce môžu byť konkrétne definované prostredníctvom dohôd medzi príslušnými ministerstvami zmluvných strán.²⁷

Z týchto troch základných charakteristík možno ďalej odvodiť štyri špecifické vlastnosti týchto dohôd, a to:

- DOS sú vždy rámcové dohody. Rámec sa chápe ako „*právne záväzná zmluva...*, ktorá stanovuje široké záväzky pre zmluvné strany a všeobecný systém riadenia, pričom podrobnejšie pravidlá a stanovovanie konkrétnych cieľov ponecháva buď na následné dohody medzi stranami, zvyčajne označované ako protokoly, alebo vnútroštátne právne predpisy“.²⁸ To znamená, že ustanovujú iba všeobecné postupy a ich plnenie si vyžaduje ďalšie nástroje. Často ich preto zodpovedný predstavitelia opisujú ako „*právne dáždnyky*“.
- DOS zdôrazňujú každodenné interakcie v oblastiach obrany ako sú vzájomné konzultácie a koordinácia obrannej politiky; spoločné cvičenia, školenia a vzdelávanie; koordinácia pri mierových operáciách; výskum a vývoj v oblasti obrany; obranná priemyselná spolupráca; obstarávanie zbraní a bezpečnosť utajovaných skutočností. Cieľom je teda podpora spolupráce na kvázi dennej báze v stanovených oblastiach, v žiadnom prípade **to nie je záväzok vzájomnej obrany**.
- Na základe DOS sú zvyčajne zriaďované dvojstranné výbory, pracovné skupiny a iné mechanizmy na podporu spolupráce. Mnohé tiež požadujú vypracovanie ročných plánov obrannej spolupráce, ktoré podrobne uvádzajú spoločné samity, politické ciele, cvičenia, výmeny či čakajúce zmluvy.
- Jazyk a obsah dohôd možno hodnotiť ako vysoké symetrické a namiesto vlastných mien sú používané výrazy ako „*strany*“ a „*signatári*“.
- Ide o dlhodobé dohody s dĺžkou trvania 10 rokov, mnohé sú uzatvorené na neurčito.
- Partneri často podpisujú viaceré DOS, môžu tak nahradiť predchádzajúcu dohodu alebo uprednostnia postupný prístup, keď vyčleňujú jednotlivé problémové oblasti do samostatných dohôd²⁹.

Kinne vo svojej štúdií uvádza, že v období rokov 1980 – 2010 asi polovica krajín, ktoré DOS v danom období podpísali, následne uzatvorila najmenej jednu ďalšiu dohodu. Tieto následné DOS sú novými právnymi nástrojmi, nie dodatkami či zmenami k pôvodnej dohode. V žiadnej dohode ním skúmanej nenachádzame žiadosť jednej strany na dočasné alebo trvalé umiestnenie vojenskej jednotky alebo základne na území druhej strany, a tým obmedzenie suverenity jedného

²⁷ Agreement between the Government of the French Republic and the Government of the Republic of India on Defence Cooperation, signed 20 February 2006, New Delhi. Táto dohoda, na rozdiel od predpokladanej americko-slovenskej a oficiálnej americko-estónskej dohody, má dovedna 5 strán.

²⁸ MATZ-LÜCK, Nele. Framework Agreements. In: *Max Planck Encyclopedia of Public International Law*, vol. 4, Oxford : Oxford University Press, 2012, s. 220 – 224.

²⁹ KINNE, ref. 8, s. 803 – 804

druhým. **Žiadna z týchto dohôd vo všeobecnosti nehovorí nič o rozmiestňovaní vojsk jednej strany na území strany druhej a naopak.**

Kinne sa vo svojej štúdií vyjadruje k problematike DOS vo všeobecnosti optimisticky ako o novej novej forme spolupráce v oblasti obrany, a dalo by sa preto konštatovať, že by to mohla byť cesta k odstráneniu konfliktov medzi štátmi. Mohla, keby však pri ich uzatváraní existovala dokonalá informovanosť a dôvera v partnera a keby k nej štáty pristupovali ako rovnocenní partneri bez postranných úmyslov, v snahe získať si výhody pre seba, alebo z pozície hegemóna úplne vojensky a politicky ovládnuť vazala. Takýmito optimistickými novými dohodami určite nie sú dohody, ktoré navrhla americká strana krajinám bývalého východného bloku.

2. DOS medzi USA a Slovenskou republikou

Začiatkom roka 2019 pobúrila verejnosť na Slovensku informácia, že slovenská vláda rokuje s USA o bilaterálnej dohode o obrannej spolupráci, ktorou by sa na území Slovenska legalizovala prítomnosť amerických jednotiek.³⁰ Dokument, o ktorom sa dlho špekulovalo, ba dokonca sa o ňom tvrdilo, že neexistuje, pochádza z roku 2017 a na verejnosť unikol skopírovaný na kopírke vo veľkej rýchlosti. Nie je známe, či unikol z Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky alebo z Ministerstva obrany Slovenskej republiky. Jeho naskenované časti, dostupné na internete vo formáte pdf³¹, sú miestami rozostreté, ale čitateľné.

Podobná dohoda už bola podpísaná s estónskou stranou, preto sme si pre potreby tejto štúdie DOS medzi USA a Estónskom³² preštudovali a porovnali ju so slovenskou verziou v uniknutom dokumente a môžeme konštatovať, že ide – až na drobné výnimky v podobe mikrovýhod pre Estónsko – o zhodný, a teda autentický text. Zároveň môžeme potvrdiť, že ide o výrazne asymetrickú dohodu, posunutú výrazne v prospech USA, ktorá hovorí o legalizácii rozmiestnenia jednotiek Ozbrojených síl USA na území tak Estónska, ako aj Slovenska. Nikde sa v nej nehovorí o vzájomnej spolupráci, o výmenách študentov, spoločných postupoch a cvičeniach, školeniach a vzdelávaní, koordinácií pri mierových operáciách, o zriaďovaní **spoločných výborov a komisií**³³, ako by sme to na základe Kinneho analýzy očakávali. Hovorí však o rozmiestnení cudzích

³⁰ Podobné ponuky zo strany USA boli okrem Slovenska, Islandu a Nórska adresované aj Maďarsku, Lotyšsku, Estónsku, Rumunsku, Malte či Luxembursku a Bulharsku. Vo všetkých týchto prípadoch ide o vybudovanie vojenských základní USA alebo o uľahčenie prítomnosti amerických vojakov na území oslovených štátov.

³¹ Dokument možno nájsť na weboch tzv. alternatívnych alebo konšpiračných médií tu: <https://aeronet.cz/news/wp-content/uploads/navrh-smlouvy-slovensko-usa.pdf>; alebo aj tu: https://magazin1.sk/lajcakova-zmluva-hovori-ze-usa-na-slovensku-zriada-vlastnu-vojsku-policiu-cely-dokument-tu/?fbclid=IwAR2j6dzZa7_z2eqhBT8Z-49IzLPav6YLpx-5P8EHDZjnof2MuRPkj3qvZuY

³² Táto dohoda bola istý čas dostupná na stránke estónskej vlády, dnes je dostupná na stránke americkej vlády tu: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/04/17-706.1-Estonia-Defense-TIMS-56237.pdf>

³³ Spoločné komisie a výbory majú vznikať napríklad na základe dohody medzi Francúzskom a Indiou, ako je to uvedené

jednotiek na území Estónska a Slovenska a ich právnom postavení, o právach americkej strany a povinnostiach slovenskej či estónskej strany. Doslova hovorí o vyňatí Ozbrojených síl USA, ich zmluvných dodávateľov, rodinných príslušníkov a iných osôb tak z trestnoprávnej, ako aj civilnoprávnej jurisdikcie Estónska a Slovenska, ako aj o vyňatí z daňových a colných povinností na úradne a súkromné účely.

Kým Dohoda o obrannej spolupráci medzi francúzskou vládou a vládou Indickej republiky má päť strán, je podpísaná ministrami obrany oboch krajín a už na prvý pohľad je zrejmé, že ide o typickú rámcovú dohodu podpísanú rovnocennými partnermi³⁴ tak, ako ju vo svojej štúdii opisuje Kinne, dohody medzi USA a Estónskom a USA a Slovenskom majú viac ako tridsať strán a v prípade Estónska bola 17. januára 2017 podpísaná americkým veľvyslancom v Estónsku Jamesom D. Melvilleom Jr. a ministrom obrany Estónska Margusom Tsahknaom³⁵, a majú plniť výlučne požiadavky americkej strany.

Na nátlak verejnosti sa Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR vyjadrilo, že Dohoda o obrannej spolupráci s USA umožní rozšírenú obrannú spoluprácu medzi Slovenskom a USA a zároveň bola podmienkou pre poskytnutie finančného príspevku zo strany USA na modernizáciu vojenských letísk Sliač a Kuchyňa vo výške 46 miliónov USD v rámci takzvanej Európskej iniciatívy odstrašenia (European Deterrence Initiative – EDI), ktorú v roku 2016 po prvýkrát spomenul americký prezident Barack Obama na samite NATO vo Varšave. Postupne však vyšlo najavo, že iniciatíva na uzatvorenie takejto dohody vyšla primárne z americkej strany a je výlučne v americkom záujme, čo dokazuje článok v odbornom časopise *Defense News* s veľavravným názvom „Americké letecké sily testujú základňu v Poľsku, aby sa pripravili na budúce vojny“³⁶, v ktorom sa nehovorí len o Poľsku³⁷, ako aj materiál Ministerstva obrany USA, ktorý vyčleňuje finančné položky na modernizáciu amerických základní nielen na americkom kontinente, ale aj v krajinách, v ktorých ešte americké základne oficiálne ani nie sú, ako je napríklad aj Slovensko³⁸.

Z toho mála dostupných informácií sa dá čítať, že táto budúca dohoda bude výrazne asymetrická v prospech USA, ako to môžeme vidieť na dohode s Estónskom, a svedčí o tom aj jazyk vysvetľujúceho materiálu americkej strany, podľa ktorého sa od Slovenska za členstvo v NATO žiada hostiť americké jednotky – nie jednotky NATO! – a rozloženie tzv. finančnej pomoci na

v: Agreement between the Government of the French Republic and the Government of the Republic of India on Defence Cooperation, signed 20 February 2006, s. 3 a 4.

³⁴ Agreement between the Government of the French Republic and the Government of the Republic of India on Defence Cooperation, signed 20 February 2006, s. 5.

³⁵ Agreement on Defense Cooperation between the Government of the United States of America and the Government of the Republic of Estonia, signed 17 January 2017, s. 34.

³⁶ Anglický názov: US Air Force tests ‘base in a box’ in Poland to prep for future wars

³⁷ INSINNA Valerie. US Air Force tests ‘base in a box’ in Poland to prep for future wars. *DefenseNews*. August 27, 2018, dostupné na: <https://www.defensenews.com/air/2018/08/27/us-air-force-tests-base-in-a-box-in-poland-to-prep-for-future-wars/> overené 14. 12. 2020.

³⁸ DEPARTMENT OF DEFENSE: Fact Sheet on Section 2808 Funding Pool.

modernizáciu letísk v Kuchyni a na Sliači v pomere 25 ku 77 % v prospech USAF, pričom až 56 % z týchto prostriedkov má ísť na vybudovanie muničných skladov v Kuchyni.³⁹ Tieto predpoklady nakoniec potvrdilo samotné Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, ktoré od rokovania odstúpilo s odôvodnením, že táto ponuka nereflektuje operačné požiadavky Ozbroyených síl SR a zároveň preto, že uzatvorením tejto dohody hrozí Slovensku výrazné obmedzenie suverenity a obsadenie územia Slovenska cudzími vojskami, „a to navyše bez toho, aby bol stanovený počet amerických vojakov, počty vojenskej techniky, ako aj materiálu bez špecifikovania druhu a konkrétneho účelu“, a aby boli neopodstatnene zvýhodnení príslušníci armády USA, civilné zložky, ich rodinní príslušníci a americkí kontraktori „v porovnaní s príslušníkmi ozbrojených síl členských štátov NATO.“⁴⁰ Ministerstvo obrany SR zároveň uviedlo, že ponuka USA v súlade s programom EDI bola zameraná výhradne na budovanie zariadení, resp. objektov, ktoré slúžia prioritne pre rozmiestnenie príslušníkov americkej armády, vojenskej techniky a materiálu, resp. využitie pre akékoľvek účely, a teda nezodpovedá požiadavkám Ozbroyených síl SR ani požiadavkám NATO.⁴¹

V situácii, keď nemáme k dispozícii oficiálny, autentický materiál – len uniknutú verziu, si vypomôžeme oficiálne schválenou dohodou medzi USA a Estónskom. Na základe jej analýzy a porovnaním uniknutého návrhu dohody medzi USA a Slovenskom si dovoľíme tvrdiť, že táto DOS môže výrazným spôsobom obmedziť suverenu Slovenskej republiky. Slovensko v nej vyznieva ako vazalské územie, ide teda o dokument asymetrický, jednoznačne zvýhodňujúci a uprednostňujúci záujem a prospech USA, s výrazným dosahom na geopolitické súvislosti, pretože táto dohoda môže zo Slovenska, jeho územia a obyvateľov urobiť ľahký terč v prípadnom budúcom konflikte regionálneho alebo globálneho charakteru. Ozbroyené sily USA majú byť podľa dohody rozmiestnené v oblasti letiska Sliač a letiska Kuchyňa, kde plánujú vybudovať aj muničné sklady, teda v oblastiach, kde sa hustota osídlenia radí k najvyšším.

Slovensko podobne ako Estónsko sa zaväzuje obe letiská Ozbroyeným silám USA prenajať na obdobie 10 rokov s tým, že po uplynutí tohto obdobia bude dohoda automaticky pokračovať. Je možné ju vypovedať, nie však okamžite, ale len na základe ročnej výpovednej lehoty.⁴² V článku 2 dohody sú definované základné pojmy, podmienky a princípy rozmiestnenia nielen amerických vojakov na území štátu, ale aj ich rodín, civilných zamestnancov a zmluvných partnerov. To so sebou prináša otvorenú otázku možnosti ubytovania všetkých týchto osôb v blízkosti základní. Čo v tomto článku však chýba, je tzv. jadrová poistka, ktorá sa nenachádza ani v dohode s Estónskom, ale ktorú má napríklad Turecko. Na americkú armádu na jeho území, prítomnú na základni Incirlik, sa v dohode vzťahuje odsek, podľa ktorého uskladnenie jadrových zbraní na

³⁹ INSINNA, ref. 37; DEPARTMENT OF DEFENSE, ref. 38, s. 12.

⁴⁰ MINISTERSTVO OBRANY. *Ministerstvo obrany ukončilo rokovania o peniazoch z USA...*, oficiálna stránka, 2019.

⁴¹ MINISTERSTVO OBRANY, ref. 40

⁴² Článok 33 dohody.

tureckom území bude možné výlučne a len so súhlasom tureckej vlády a pod podmienkou voľného prístupu tureckej inšpekcie do skladov s týmto typom zbraní.⁴³

V článku 3 sa uvádza, že Slovensko poskytne USA dva druhy objektov a pozemkov; pôjde o objekty a pozemky zdieľané spoločne s Ozbrojenými silami SR a objekty a pozemky určené výlučne pre Ozbrojené sily USA, kam slovenská strana bude mať prístup výlučne na základe súhlasu americkej strany. Má sa to týkať práve amerických skladov zbraní, ktoré pravdepodobne budú obsahovať rakety s plochou dráhou letu, prípadne jadrové zbrane. Náklady na opravu budov, ako aj stavba nových objektov bude v réžii americkej strany, Slovensko, a podobne tak aj Estónsko, sa však zaväzuje urýchliť a uľahčiť vydávanie pozemkových a stavebných povolení pre americkú armádu a jej kontraktorov. Slovenská strana v podstate poskytuje všetky požadované položky americkej strane bezodplatne, „...bez vyžadovania nájomného alebo obdobných poplatkov“. Vstup a kontrolu vstupu do dohodnutých objektov prenecháva slovenská strana strane americkej, ba dokonca má „uľahčiť dočasný prístup a využitie verejných pozemkov a objektov (vrátane ciest, prístavov a letísk), ktoré nie sú súčasťou dohodnutých objektov a priestorov vrátane tých, ktoré sú vo vlastníctve alebo pod kontrolou Slovenskej republiky, alebo miestnej správy, ako aj dočasný prístup a využitie súkromných pozemkov a objektov (vrátane ciest, prístavov a letísk)...a to bezodplatne“. Celkové financovanie, ako aj prevádzka má byť vykonávaná v súlade s americkými predpismi.⁴⁴ Týmto článkom by vlastne Slovensko muselo okrem iného v prospech Američanov obmedzovať výkon práv (suverenitu) nielen samospráv, ale aj vlastných občanov!

Šalamúnsky je riešený článok 4, v ktorom v prvom odseku slovenská strana požaduje, aby ju americká strana o „dočasne umiestnenom materiáli“⁴⁵ informovala vopred, ale hneď v druhom odseku sa hovorí, že kontrolu skladov a uskladneného materiálu má vo výhradnej a výlučnej kompetencii len a len americká strana. Americká strana získava dohodou tiež prístup ku všetkým druhom a spôsobom dopravy materiálu po cestách, riekach, železnici a letecky, ako aj nerušený prístup do spoločných priestorov.⁴⁶ Môže priviesť a odvieť v podstate hocičo, čo bude označené ako americký materiál.

Zaujímavý je aj článok 5, ktorý síce hovorí, že všetky budovy – či už opravené, alebo novo postavené – „zostávajú vo vlastníctve Slovenskej republiky“, ale americká strana si zachováva prístup k nim aj v prípade, že dohoda prestane platiť, respektíve „pokiaľ ich“ Ozbrojené sily USA „potrebujú“. V tom prípade by to však znamenalo, že Slovensko nebude môcť namietat, ak sa americká strana rozhodne premiestniť ľubovoľnú jednotku na jeho územie. Táto poistka je známa ako *Permanent Strategic Access (PSA)* a ide o nástroj, ktorým USA v podstate obchádzajú medzinárodné právo a medzinárodné dohody o registráciách vojenských základní. Samozrej-

⁴³ The Defense and Economic Cooperation Agreement-U.S. Interests and Turkish Needs, 1982.

⁴⁴ Článok 3 Dohody.

⁴⁵ T. j. munícia, strelivo, rakety...

⁴⁶ Článok 4 Dohody.

me, v skúmanej dohode tento nástroj nie je explicitne pomenovaný, takže je skutočne potrebné čítať ju veľmi pozorne. Odsek 2 zas uvádza, že americká strana po ukončení dohody síce vráti Slovensku všetky budovy a pozemky, ale len za predpokladu, že tým americkej strane „v tejto súvislosti nevzniknú žiadne náklady“⁴⁷.

Článok 6 prenáša na Slovenskú republiku „priamu zodpovednosť“ za bezpečnosť Ozbrojených síl USA pri ich pobyte na území SR a zároveň povoľuje na svojom území zriadiť americkej strane – čítajúc medzi riadkami – v podstate vojenskú políciu⁴⁸, tvrdiac, že SR „opravňuje Ozbrojené sily USA k vykonaniu všetkých práv a správy nevyhnutnej na zabezpečenie, využívanie, prevádzkovanie obrany a kontroly ... vrátane prijatia takých vhodných opatrení na zachovanie alebo obnovenie poriadku a ochrany...“⁴⁹. Vzniká otázka, ako by mala SR túto bezpečnosť zabezpečiť prakticky, ak sa vzdala práva vstupu do objektov a práva kontroly dopravných prostriedkov americkej strany! Článkom 7 sa Slovensko vzdáva práva na kontrasiagnáciu amerických rozkazov, týkajúcich sa prevelenia z cudziny na územie Slovenska a naopak! Znamená to, že americká armáda bude mať právo preveliť alebo odveliť akúkoľvek svoju jednotku alebo príslušníka svojich ozbrojených síl na územie Slovenska alebo z územia Slovenska a slovenská strana nebude môcť takémuto preveleniu alebo umiestneniu zabrániť. Na základe tohto istého článku nebudú vízovej povinnosti, pobytovej registrácii a kontrole cudzincov na území Slovenska podliehať nielen vojaci, ale ani ich rodinní príslušníci a kontraktori⁵⁰. Slovenská republika teda nebude mať možnosť zistiť, kto sa na jej území voľne, bez obmedzenia pohybuje! A či sa v priestoroch základní nenachádzajú podľa medzinárodného práva nelegálne zadržované osoby.

Článkom 8 sa Slovensko zaväzuje poskytovať americkej armáde logistickú podporu, v článkoch 9 a 10 uznáva americkú registráciu motorových vozidiel, ako aj platnosť vodičských preukazov vydaných v USA aj pre rodinných príslušníkov a kontraktorov bez vyžadovania vodičského testu a vzdáva sa práva vyžadovať certifikáty a licencie na výkon povolání. Článkom 11 umožňuje SR americkej strane voľný pohyb všetkým jej plavidlám, lietadlám a motorovým vozidlám bez možnosti ich kontroly a prehliadky, a to bezodplatne. V podstate to znamená, že napríklad lietadlá budú môcť pristávať, odlietať a tankovať kedykoľvek a kdekoľvek na letiskách vo vlastníctve štátu alebo prevádzkovaných štátom bez toho, aby platili navigačné a iné poplatky. To isté sa týka plavidiel. Motorové vozidlá nebudú môcť byť kontrolované, slovenská strana sa nedozvie, čo sa v nich voľne bez obmedzenia po jej území preváža.⁵¹

Dostávame sa k najkontroverzejším článkom celej dohody, ktoré by zo Slovenska v podstate urobili japonskú Okinawu. Rovnaké články možno nájsť aj v DOS s Estónskom. V článku 12 je zakomponovaná klauzula, na základe ktorej sa Slovensko vzdáva trestnoprávnej jurisdikcie.

⁴⁷ Článok 5 Dohody.

⁴⁸ V článku 14 následne je tento inštitút explicitne spomenutý.

⁴⁹ Článok 6, odsek 2 Dohody.

⁵⁰ Článok 7, odsek 3 Dohody.

⁵¹ Článok 11, odseky 2 a 3 Dohody.

Článok 12 ods. 1 návrhu DOS doslova hovorí, že „...*sa na základe žiadosti USA ... Slovenská republika, v rámci svojej suverénnej právomoci, týmto vzdáva svojej primárnej trestnej jurisdikcie...*“. Tento článok, ako argumentuje Fábry, je problémom a vytvorí vážny precedens, pretože slovenská vláda musí konať na základe ústavy⁵², a ak sa chce vzdať svojich suverénnych práv, musí na to existovať ústavný základ.⁵³ A hoci DOS umožňuje toto vzdanie sa jurisdikcie písomne odvolať do 21 dní od notifikácie, ak je „*dotknutý osobitný záujem SR*“, ide o vzdanie sa väčšieho rozsahu práv, akých sa vzdali bývalé americké kolónie. Neprijateľné je aj ustanovenie článku 12 ods. 2, na základe ktorého by americké orgány nemuseli slovenskú stranu o menej závažných trestných činoch príslušníkov armády USA spáchaných na území SR ani informovať! Podľa odseku 4 nemôžu byť americkí vojaci a ani ich rodinní príslušníci na Slovensku „*súdení v neprítomnosti bez ich súhlasu*“⁵⁴. Ide v podstate o poistku americkej armády, známu z amerických základní v Japonsku, ktorá v podstate znamená, že ak americký vojak zastrelí Japonca alebo znásilní japonskú ženu, je americkým velením prevelený z Japonska na inú základňu v zahraničí, a tým je celý prípad vlastne zahladený, pretože japonské orgány nemôžu vojaka súdiť v neprítomnosti, pokiaľ im k tomu nedá súhlas. A slovenská strana sa v článku 7 DOS vzdala práva kontrasignácie príkazov na prevelenie a v nasledujúcich článkoch aj kontroly dopravných prostriedkov a objektov používaných americkou stranou! To znamená, že v prípade trestného činu spáchaného americkým vojakom na území Slovenska nebudú mať slovenské orgány možnosť zabrániť tejto osobe opustiť územie SR, nikdy sa nedozvedia, kde sa táto osoba nachádza a kedy územie Slovenska opustila. Takýto prípad sa teda nikdy neuzavrie.

Neprijateľný pre suverenitu Slovenska je aj článok 14, ktorý uvádza, že „*[O]rgány Ozbrojených síl USA sú zodpovedné za zachovanie disciplíny..., pričom môžu zriaďovať jednotky vojenskej polície. Ozbrojené sily USA môžu v spolupráci s orgánmi Slovenskej republiky tieto jednotky využiť v obciach susediacich s vojenskými objektmi a priestormi, kde sa Ozbrojené sily USA nachádzajú.*“⁵⁵ Takáto formulácia je precedensom, pretože zasahovanie orgánov USA v slovenských obciach je absolútne neprijateľné, a to isté sa týka výkonu disciplinárnych opatrení, dodržiavania zákazu mučenia či chápania ľudskej dôstojnosti.

Podľa článku 15 by sa zasa SR mala vzdať aj svojej civilnej a správnej jurisdikcie, ktorá by zbavovala americkú stranu zodpovednosti nielen za správne delikty spáchané na území SR, ale aj občianskej zodpovednosti za škodu, ktorú by príslušníci americkej armády vrátane ich civilnej zložky pri svojej činnosti spôsobili. Navyše, odsek 3 tohto článku hovorí: „*Pre určenie skutočnosti, či prípadná občianskoprávna zodpovednosť/zodpovednosť vyplynula z konania alebo opomenutia Ozbrojených síl USA, vrátane civilnej zložky, pri výkone jeho úradných povinností, je konečným dôkazom o tejto skutočnosti potvrdenie príslušnými orgánmi Ozbrojených síl USA na*

⁵² SVÁK, Ján et al. *Ústavné právo Slovenskej republiky*. Eurokódex 2013.

⁵³ FÁBRY, Branislav. *Ústava, suverenita a dohoda o obrannej spolupráci s USA*. 2019; SVÁK, ref. 52.

⁵⁴ Článok 12, odsek 4 Dohody.

⁵⁵ Článok 14 Dohody.

území Slovenskej republiky.“ Čiže Ozbrojené sily USA budú samy rozhodovať o tom, či niekomu spôsobili Ozbrojené sily USA škodu a nepomôže, ani keď sto svedkov potvrdí, že americké vozidlo naozaj znečistilo pozemok či poškodilo niečí plot.

V článkoch 16 a 17 Slovensko oslobodzuje na žiadosť americkej strany amerických vojakov, ich rodinných príslušníkov, civilných partnerov a americkú armádu od platby DPH za tovary, služby a materiál nakúpené na území Slovenska, ak tovary a služby slúžia priamo americkej armáde, ale aj na súkromné účely. Týka sa to hlavne stavebných služieb, dodávateľov stavebných materiálov, palív a takých služieb pre vojakov, ako sú napríklad zmluvy o poskytovaní mobilných služieb. V článku 17 sa explicitne uvádza, že americkí vojaci nebudú platiť žiadne dane, poplatky DPH a žiadne iné platby súvisiace s povinnými platbami, požadovanými od občanov SR. Podľa článkov 18 až 20 si príslušníci americkej armády budú môcť doviezť alebo vyviezť z územia Slovenska čokoľvek v ich vlastníctve bez akýchkoľvek dovozných a vývozných ciel a poplatkov. Americká strana bude mať podľa článku 21 dokonca povolené otvárať si vlastné obchody a rekreačné zariadenia pod jurisdikciou amerického práva, pričom SR „*nebude požadovať žiadne licencie, povolenia, inšpekcie alebo vyžadovať inú regulačnú kontrolu vykonávania týchto aktivít...*“.⁵⁶

Ukážkou prejavu neúcty k vlastnej štátnosti sa ukazuje článok 27 návrhu, ktorý hovorí: „(SR) *potvrdzuje svoju politiku implementovať príslušné zákony, predpisy a štandardy ohľadom ochrany životného prostredia, bezpečnosti a zdravia s primeraným ohľadom na zdravie a bezpečnosť Ozbrojených síl USA*“.⁵⁷ Znamená to teda, že SR sa zaväzuje prijímať nové zákony podľa potrieb armády USA, pričom nie je jasné, ktoré konkrétne zákony bude treba meniť. A tento záväzok vyvoláva aj ďalšie otázky, napríklad, či bude mať SR povinnosť pre zvyšovanie bezpečnosti vojakov USA znížiť stupeň ochrany prírody v oblasti blízkej letisku. Alebo ako sa Slovensko vyrovná s tým, ak v tejto súvislosti poruší právne predpisy Európskej únie a bude za to Komisiou, alebo svojimi vlastnými orgánmi, alebo občanmi žalované na Európskom súdnom dvore. Spolu s Branislavom Fábrym sa pýtame, prečo by sa zákony SR mali pripravovať podľa potrieb armády USA? Nemalo by to byť naopak, že dohody s USA podmienime súladom s našimi zákonmi?⁵⁸

Záver

Podľa nášho názoru je akákoľvek dohoda, ktorá by mala obmedzovať zvrchovanosť štátu, rozumej suverenitu Slovenskej republiky, v rozpore s článkom 1 odsek 1 Ústavy SR, ktorý hovorí, že „*Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát*“.⁵⁹ A teda slovenské orgány

⁵⁶ Článok 21, odsek 1 Dohody.

⁵⁷ Článok 27, odsek 1 Dohody.

⁵⁸ FÁBRY, ref. 53.

⁵⁹ Článok 1, odsek 1 Ústavy SR.

by sa v tomto prípade mali riadiť článkom 2 odsek 2 ústavy, ktorý znie: „*Štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobe, ktorý ustanoví zákon.*“⁶⁰ To znamená, že príslušné ministerstvo by nemalo rokovať o dohode, ktorá odporuje ústave, a naopak na rokovanie o protiústavnej dohode by nemalo mať žiadny mandát. V rozhovore pre Správy a komentáre RTVS to potvrdil aj profesor Mráz, keď povedal, že „...*ak sa tu (na našich leteckých základniach) začne budovať infraštruktúra pre americkú armádu, v takom prípade by mohlo ísť o stratu suverenity ... vojenská technika vždy podlieha právnemu poriadku štátu, ktorého výsostné znaky na sebe má*“, a vyslovil názor, že by nebolo dobré, keby „...*naše letiská na Sliachi a v Kuchyni skončili ako Ramstein v Nemecku*“.⁶¹

Z nami analyzovaného návrhu dohody možno jednoznačne vyvodíť záver, že táto dohoda vo výraznej miere zasiahne a naruší suverenitu Slovenskej republiky. Podľa nášho názoru je to dohoda výrazne asymetrická, výhodná pre záujmy a potreby silnejšej strany. Ide teda o príklad vazalskej dohody, ktorá zvýhodňuje jednu stranu voči druhej, obmedzuje suverenitu jednej strany bez kompenzácie. Z Kinneho rozboru DOS vo svete možno odvodiť, že vo všeobecnosti sú DOS symetrické, hovoria o spolupráci medzi dvoma rovnocennými partnermi v rôznych oblastiach bezpečnostnej politiky bez požiadavky rozmiestňovať vojenské jednotky na území partnera. Typické DOS nehovoria nič o rozmiestňovaní cudzích vojsk na území suverénneho štátu. A ako sme ilustrovali na príklade DOS medzi Francúzskom a Indiou, žiadna iná krajina, okrem USA, nevnucuje partnerom prítomnosť svojich vojsk na ich teritóriu. Žiadna nehovorí o obmedzovaní suverenity partnera tak a v takom rozsahu, ako je to v prípade DOS ponúknutých USA východoeurópskym krajinám ako Estónsko či Slovensko. To nemôže vyvážiť ani prísľub finančnej investície a v žiadnom prípade to nemôže prevážiť nedotknuteľnosť štátnej suverenity. Žiaden hrdý štát takýto dar neprijme.

Vo všeobecnosti považujeme otváranie problematiky rozmiestňovania zahraničných vojenských jednotiek na území Slovenska za mimoriadne citlivú, ba až bezočivú a arogantnú otázku. Podľa nás ide o popretie odkazu Novembra '89, ktorý ako jednu z požiadaviek obrody spoločnosti nastolil odchod cudzích vojsk z územia republiky.

⁶⁰ Článok 2, odsek 2 Ústavy SR.

⁶¹ MRÁZ, Stanislav. *Správy a komentáre*. 19. 3. 2019, 22.00 h.